

EN TIDSBILD

FRÅN

SEKLETS BÖRJAN.

INBJUDNINGSSKRIFT

TILL DEN HÖGTIDLIGHET,

HVARMED

PROFESSOREN I BOTANIK,

FILOS. DOKTORN

HERR **FREDRIK WILHELM CHRISTIAN ARESCHOUG**

KOMMER ATT I EMBETET INSTÄLLAS

AF

KONGL. CAROLINSKA UNIVERSITETETS

REKTOR.

LUND 1879,

FR. BERLINGS BOKTRYCKERI OCH STILGJUTERI.

Som bekant, framträdde under sista hälften af förra seklet, vid sidan af den herskande förståndsupplysningen, och till en viss grad i motsats mot densamma, en känslsamhet, som ofta nog antog sjukliga former. Den kan visserligen återföras på Rousseau; men Rousseau sjelf var ett barn af tiden och tillmöteskom en tidsträngtan. Den förkonstlade rococobildningen väckte längtan efter ett naturenligare verldsskick; man drömde om ett förhistoriskt naturtillstånd, då människan var enkel, oskyldig och dygdig. Endast på känslans väg, ej på förståndets, kunde ett tillnärmelsevis liknande tillstånd uppnås, ty i känslan slumrade ännu den oförderfvade menniskonaturen. För Rousseau var känslan ofelbar, var människans rätta ledare. Att denna känslorigtning i sin reaktion mot det sunda förståndets öfvermakt samt inom tillbörliga gränser hållen var fullt berättigad, är icke tvifvel underkastad; den har äfven fruktbringande inverkat på literaturen och på naturuppfattningen. Men den innehöll frön till förvildning och föranledde i sitt urartande en sentimentalitet, hvilken som en farsot härjade Europa. Den satsen, att känslan har rätt, förde lätt till en förvexling af känslsamhet och moralitet. Man fann något förtjenstfullt, man fann en dygd redan deri, att man hade ömma känslor, att man blef rörd; och om man der-till gjorde en god gerning, gaf en behöfvande like "den sista tolfskillingen"¹, så frossade man i njutningen af sin dygd. Dermed stod i sammanhang ett af denna sentimentalitets svåraste lyten: sjelfförgudningen, den ständiga reflexionen på det egna inre och den deraf alstrade beundran för den egna förträffligheten och föraktet för alla, som icke voro lika ömsinta och känslosaliga.

"Den känslolöse är ej värd
Att känslans tårar se"².

¹ Se t. ex. LYBECKERS "Den ensamme eller Hjertats filosof". Ups. 1795.

² C. LINDEGREN Saml. Arb. s. 285.

Att känslan ofta skulle sammanstöta med den hårda verkligheten, var lätt att förutse; den känslofulles hjerta var som ett ägg utan skal, ömtåligt för den minsta beröring; men i dessa kollisioner var den känslofulle nästan alltid det oskyldiga offret. Han kunde dock, äfven han, duka under för frestelsen, ja, han var just på grund af sin känslighet mycket lätt utsatt för denna fara, men föll han, visste han att äfven af samvetsförebåelsen bereda sig en källa till njutning; han störtade sig med passion i en sjelfanklagande ånger, kunde sjelfbehagligt fördjupa sig äfven i denna känsla samt finna sig i densamma mycket intressant. Ty i grunden var det dock icke så farligt med hans förseelser, hjertat var ändock ömt och godt, ögat fylldes lätt af tårar vid anblicken af likars nöd, och så var den känslofulle midt upp i sina utsväfningar ändock alltid dygdig. Men en följd häraf blef också, att lättsinnigheten, ja, rent ut sagdt, liderligheten ofta nog bildar denna känslsamhets föga tilltalande främsida. Vi hafva på annat ställe lemnat en skildring af det sätt, hvarpå denna sjukliga tidsrigtning yttrade sig inom vår litteratur på 1790-talet och vi hafva der namngifvit flera författare, som ur densamma hemtat sina ingifvelser ¹. Några föllo för den ett offer, då de i sin lefnad sökte omsätta sin verldsåskådning. Den mest betydande, rikast utrustade och derföre mest beklagansvärd af alla dem, hvilka i början af detta sekel dukade under för nämnda tidssjukdom, var dock CARL JOHAN LINDEGREN.

Hans fader var prosten och kyrkoherden i Lindesberg, d:r JOHAN LINDEGREN (1712—90), en lärdd och allmänt aktad man. Muncktell i "Westerås Stifts Herdaminne" säger om honom, att han var "en exemplarisk lärare utan att väcka uppseende", samt att han "dog, som han lefvat, lugn". Modren, ANNA CATHARINA RABENIUS, dotter af prosten i Stora Tuna, mag. N. Rabenius, var född år 1726 och blef vid 31 års ålder gift med den då 45-årige prosten Lindegren. Hon var utrustad med goda själsgefvor samt hade, för ett fruntimmer på den tiden, ovanliga kunskaper, men var i icke ringa mån berörd af tidens sentimentalitet och i skötande af sitt hus och sina affärer fullkomligt bortkommen. Nyssnämnde Muncktell förklarar henne vara "ett vittert fruntimmer, som, utom kännedom af lefvande språken, läste latinska poeter med lätthet och smak, men var oskicklig i hushållningen, så att hon, utan anhörigas understöd, skulle hafva

¹ "Sv. Vitterhetens Häfder" II. kapitlet "Småskalderna och Sentimentaliteten".

dött i misère." Gjørwell kallar henne "ett fruntimmer, högaktadt af alla kännare för dess vittra insigt och smak" ¹.

På modren bråddes i snillegåfvor som i svagheter enda barnet, sonen CARL JOHAN ². Han var född 1770, åtnjöt i hemmet fadrens undervisning och inskrefs 1781, således vid 11 års ålder, såsom student i Upsala. År 1791, eller året efter fadrens död, tog han den filosofiska graden. Om Lindegren under hans Upsalatid känna vi ingenting; han tyckes dock icke trifts synnerligen väl vid lärosätet, ty längre fram skref han i en resebeskrifning:

"Bland de ställen jag mest hatar, sätter jag Upsala främst. Det gör mig ondt, att jag ej hinner spotta på hvar sten, jag der trampat, och säga en ohöflighet åt hvar menniska, jag der sett."

Från Upsala begaf han sig till Stockholm och ingick i konungens kansli, utan att han dock på den vägen vann någon befordran. I stället störtade han sig in uti hvirflen af hufvudstadens nöjen. Såsom enda barnet har han tydligen af modren tidigt blifvit förklemad: hans ovanligt snabba uppfattning, hans rika själsanlag, hans känsliga natur voro för henne källor till glädje, stolthet och rika förhoppningar, och i hennes ögon inneburo de tillräckliga ursäkter för hans ungdomliga lättsinne, hvilket ju icke var så farligt, då ändå hjertat var godt. I Stockholm blef han såsom en angenäm och qvick sällskapsbroder uppburen i åtskilliga glada ungarlarskretsar och bragte kärleken och vinet flitiga offer. Redan då hade han gjort sig känd som skald; han hade skrivit vers vid sin faders graf 1790 samt vid magisterpromotionerna i Upsala 1791 och 1794. I en dikt från 1792 benämner han sig ganska målande "hjertats och begärens slaf", och man finner, att han redan då, liksom allt framgent, kastades emellan utsväfningar och ånger.

"Jag kan ej bära dessa plågor.
Förtärd af ångrens tända lågor,
Förgäten af det milda hopp,
Jag nalkas evighetens stränder,
Och jagadt i ett villadt lopp
Jag söker lugn i dödens länder.

Lugna, stilla, tysta graf!
Göm mig undan mina öden.

¹ MUNCKTELL Westerås Stifts Herdaminne II. s. 27. — GJÖRWELL Kongl. Bibl. Tidning. 1767. II.

² Biogr. Lexikon, artiklen *Lindegren*. — HAMMARSKÖLD Sv. Vitterheten. — Svenska Historiska Samlingar I. s. 6—12.

Vräkt omkring på lifvets haf,
 Hjärtats och begärens slaf,
 Son af grämseln och nöden,
 Låt mig finna ro i döden."

Allmänna uppmärksamheten fäste han vid sig först 1795, då han skref och fick uppförda tvenne dramer i Kotzebues stil, *Den blinde älskaren* och *Den försönade fadren*, af hvilka synnerligast det senare vann mycket bifall och blef på begäran tryckt samt tillagnades Hertigen-regenten; det är öfversatt både på tyska och danska¹. Edelerantz, som då var andre direktör vid kongl. teatren, beslöt att åtaga sig den hoppgivande unge dramatiska författaren. Han anställde honom 1796 såsom sekreterare i teaterkansliet med lön och bostad på Operahuset och använde honom derjemte såsom öfversättare för teatren. Men redan följande året hade Lindegren så i grund förstört sina affärer, att han från "Högvakten d. 20 Oct. 1797" kunde sända följande biljett till Leopold, som tyckes hafva bisprungit honom med lån:

"Allt är förbi — Ensam, glömd och öfvergifven, utan de nödvändigaste behof — utan pengar, utan vänner, utan humeur — min roll är spelt — Pjesen var en tragedi — Farväl — Förebrå mig ej — Du har säkerhet i min lön — och ränta i min gråtande tacksamhet — Jag svälter, fryser eller sörjer snart till döds, men alltid som din vän

Carl Lindegren."

Edelerantz skaffade honom dock utlöst och ordnade hans affärer. Emellertid började Lindegren att 1798 utgifva veckobladet *Colportören*, mest för att derpå förtjena penningar, hvilket han också öppet tillstod i svaret på en recension af Silfverstolpe. Han säger der till öfriga tidningsskrifvare: "Vi lefva ju alla af glosan; låtom oss derföre icke för våra prenumeranter och köpare yppa vår hemlighet: under sken af att *upplysa* dem, skrifva vi ju alle för det kära brödet." I öfverensstämmelse dermed och för att vinna afsättning lade han an på att smeka sina medmenniskors sämsta lidelser. Utom inrikes nyheter, recensioner och vitterhet skulle tidningen innehålla sådana *dagens händelser*, "som händt femtio steg från läsarens hemvist", dock förbehöll sig förf. att kläda dessa händelser i dräkt af en saga, en anekdot, en fabel, ett epigram och att i stället för de rätta namnen begagna Tirsis, Doris, Damon m. fl. Följden deraf blef, att hvarje historia, som berättades i "Colportören", innebar eggelse att gissa hvem, som dermed åsyftades, hvarvid gisningarne naturligtvis gingo åt skilda håll, föranledande mycken förargelse; en annan följd var, att Lindegren ådrog sig många

¹ Den danske öfversättaren var Jens Kragh Høst. (Se Klemming, Sverges Dram. Lit. s. 165). Enligt Overskou, har detta stycke icke i Danmark blifvit uppfördt.

fiender. Hvad tidningens innehåll angår, så finnes i den, oaktadt löftet, hvarken inrikes nyheter eller recensioner, med undantag af en anmälan af Münchhausens resor; vitterheten utgöres af några dikter och berättelser, och allusionsartiklarne äro tärre, än man skulle förmoda, samt uppgår på sin höjd till 6 à 7. Föröfrigt fylles bladet af anekdoter, mer och mindre utförliga, några ledande artiklar ("Om tillämpningar"; "Om handlens förmenta företräden"; "Dueller"), två sentimentala och lättfärdiga resebeskrifningar, två polemiska uppsatser, tre biografiska (Mirabeau, Suvarow och Potemkin) samt några öfversättningar. Stilen är mycket ojemn, emellanåt god, på andra ställen vårdslös och närmande sig ett sjelfsvåldigt samtalsspråk. Kongl. Förordningen af d. 26 Mars 1798, enligt hvilken utgifvare af icke privilegierade periodiska skrifter skulle skaffa sig privilegium, blef tidningens död; "Colportören" kunde icke erhålla privilegium, och måste följaktligen upphöra; dess sista nummer (n:o 30) är af d. 2 April 1798. Både i St. Posten och i "Läsning i Blandade ämnen" förekommo hvassa kritiker öfver "Colportören"; i den senare tidskriften var det Silfverstolpe, som tog den i upptuktelse och särskildt framhöll det omoraliska i det öppna tillkännagifvandet att artiklarne innehölle allusioner ¹.

Under tiden hade Lindegren fortsatt sitt oordentliga lefnadssätt samt försummat sina tjenståligganden, hvarföre ock Edelcrantz fann sig föranlåten att tillsäga honom lemna sin befattning. Lindegrens bekymrade moder vände sig nu till Anna Maria Lenngren med anhållan om hennes bemedling. Fru Lindegren hade någon tid efter sin mans död emottagit anbud af sin syster, Margaretha Magdalena, enka efter hofgravören, direktör N. Suther, att bo på hennes egendom Farsta i Ytter Jerna socken i Södermanland; men med sonen, Carl Johan, ville fru Suther icke hafva att skaffa. Efter fru Suthers död tillföll stället hennes son, kapten Per Niclas Suther ²; och denne upplät det fortfarande till vistelseort åt sin moster, fru Lindegren. Derifrån skref hon d. 20

¹ St. Posten 1798 n:o 39. — "Läsning i blandade ämnen" häftet n:o 9 och 10.

² Lindegrens dikt "Till min rika slägting" (Saml. Arbeten I. s. 259) är egnad denne hans kusin, hvilken tyckes hafva lefvat på stor fot i hufvudstaden. Han besatt en stor tafvel- och konstsamling, sannolikt i arf efter fadren; när efter hans död kreditorerna försålde hans lösegendom, omnämnde auktionsannonsen i Post-Tidningen hans "stora samling af utvalda målningar och porträtter, statuer, buster och vaser af bronz, marmor, bly och tackjern, piedestaler, åtskilliga sällsamma pjäser i guld, silfver, bronz, marmor, elfenben och trä, guld- och silfver-nipper, medaljer, antiker och carnioler m. m." Auktionen på dessa saker räckte sex dagar. (P. T. 1803 n:o 132, 143, 146). Han bodde i s. k. Sutherska huset vid Hornsgatan och innehade tvenne våningar derstädes.

Nov. 1798 ett bref till fru Lenngren, hvarur vi meddela några utdrag, karaktéristiska för både mor och son, på samma gång de meddela upplysningar om den senares lefnadsförhållanden. Sedan brefskrifvarinnan förklarar, att hennes son ofta med henne talat om fru Lenngren, "med den aktning och sympati, som alltid förenar goda hjertan", bad hon att få "i förtroende" yttra några ord om denne sin son, samt fortsatte sålunda:

"Denne olycklige och älskvärde yngling har af naturen fått ett ömt, känslofullt och godt hjerta; uppfosttrad på landsbygden i vänskapens och oskuldens sköte hos sina föräldrar, der han såg människokärlek och medlidande för de olycklige, handledd af en dygdig och upplyst fader, delades hans tid emellan studier, nyttiga samtal och glada ungdomsnöjen. Men ack! denna glada utsigt försvann; hastigt dog hans hulda fader, just då han som bäst behöft hans hjälp, råd och ledande; han hade ej fyllt 18 år¹. Till påökning dogo vid samma tid hans farbröder i London samt alla våra närmaste släktingar och vänner, af hvilka vi kunnat vänta ömhet och understöd. Kreditorerna togo vår lilla egendom, och det lilla jag besparade af mitt nådår, användes till fortsättande af hans studier i Upsala, lemnad till sig sjelf vid denna farliga ålder. Jag kunde ej mera bistå honom; nöden tvingade att hit taga min tillflykt, derest jag nu på femte året ätit ett tårstänkt bröd. Min son flöt sedan som vatten om stenar, utan tillflykt, utan hjälp; upplifvad af hoppet och kärleken till mig böd han till att draga sig fram och genom sitt snille göra lycka. Men nöd och behof tryckte honom. Min afidna syster, hård och noga, tyckte det vara nog att gifva mig tillflykt och nekade honom all tillgänglighet. Det var just vid den tiden, som den ädelmodige och af mig in i döden vördade Edelerantz lärde känna och drog honom in i samhället. Han gick således in i stora verlden, utan verldskänedom genom egen erfarenhet. Kanslirådets kärlek och ömhet hade ock visst gjort hans lycka, om han förstått att bevara denna skatt. Uppriktig, öppenhjertad och utan förställning, hatade han lasten och all slags bedrägeri och nedrighet; smickrad för sitt snille såg han ej annat än glada utsigter och den *gyllne tiden*; lättrörd och oförsiktig ville han hjälpa och tjena alla, och blef snart ett offer för *afund*, *bedragare* och *egennyttiga vänner*. Han ville lysa; hans utgifter öfverstego hans tillgångar; han föll — blef olycklig som yngling. Kanslirådet var nog ädelmodig att åter bistå honom. Han började sin veckoskrift: *Colportören*. Men detta blef hans första olycka; hans satiriska lynne uppeldades af ungdomslättsinnighet och oförsigtighet och andras illistiga inrådan, ehuru hans goda hjerta hade deruti ingen del. Stötte sig med folk och störtades ned i det djupa qval, förtviflan och elände, hvaruti han nu befinner sig. Han har förlorat sin ädelmodige beskyddares, kanslirådets, gunst och vänskap, utan att jag känner rätta orsaken dertill, mer än kanhända försummelse i sin syssla, som är ett stort fel, men dock kan botas."

Brefskrifvarinnan bönföll derpå hos fru Lenngren att medla hos Edelerantz, på det sonen må återfå "syssla, lön och sina rum på operan, med samma förmaner, som voro honom lofvade och som han blef narrad att försaka"². Hon

¹ Här gör Fru Lindegren sig skyldig till ett misstag; ty enligt alla samstämmade underrättelser var C. J. Lindegren född 1770 och fadren dog d. 10 Febr. 1790.

² Detta uttryck tyckes tyda på, att Lindegren skulle sjelf begärt afsked.

upprepade, att sonen vore en älskvärd yngling, som ej genom laster, utan genom "oförsigtighet och tillfälligheter" blifvit störtad i sin svåra belägenhet; hon försäkrade, att han nu af nöden och olyckan blifvit klok och att han skulle med fördubblad uppmärksamhet uppfylla sina pligter, om han blefve hulpen; nu "hade en djup melankoli och sorg förstört hans helsa, gjort honom nedslagen och förqväft snilletts verksamhet."

Dessa försök att bemantla sonens fel och skrifva hans missöden på tillfällighetens och dåligt inflytandes räkning, vittnar väl om modrens ousinliga ömhet, men ock om hennes svaghet, på samma gång de lägga i dagen den moraluppfattning, som sonen synes med henne hafva delat.

Julafton samma år sände hon fru Lenngren sonens sista bref till genomläsning, emedan, såsom hon skref, det "bättre talar än allt hvad jag kan säga." Fru Lenngren, alltid god och hjälpsam, synes hafva åtagit sig medlarerollen och äfven lyckats att ställa allt till rätta. Men redan mot slutet af 1799 måste en ny brytning hafva varit förestående, ty i ett nytt bref till fru Lenngren af d. 20 Dec. skrifver den olyckliga modren om sina bekymmer och sina sömlösa nätter samt ber henne ännu en gång fälla ett ord till sonens förmån "hos någon öm menniskovän." Hon yttrar:

"Min sons oförsigtighet har kastat honom i ett djup, hvarifrån han ej mer kan räddas. Hans obesinning, lätttrördhet m. m. skymmer och ger en falsk dag åt hans verkligen goda och hederliga hjerta. Olycksomständigheter, utan hjälp och tröst, hafva ock skyndat hans öde. Nu är han förlorad, ingen syssla lärer han mera hoppas på, fattig och tård af tysta sorger."¹

Äfven denna gång tyckes nåd hafva gått för rätt, och följande året finna vi att Lindegren riktat scenen med icke mindre än tre nya teaterstycken: *General Eldhjelm*, *Kärlek och hemsjuka* samt *Lycksökaren*. Enligt Dahlgren skulle Lindegren år 1801 upphört att vara sekreterare vid teatren; men af en annons i Post-Tidningen, d. 20 Juni 1804, synes att då ännu kallades han "sekreterare vid kgl. spektaklerna" samt sorterade under Nedre Borgrätten. Vi känna sålunda icke med bestämdhet, när tålamodet trutit Edelerantz och Lindegren nödgats lemna sin tjänst. Enligt Hammarskölds uppgift, skall han kring denna tid börjat skrifva Jacobinska visor, hvilka funnit en stor spridning och ansenligt höjt hans skalderykte. Att med anledning af dessa visor "hela Sverige började tala om Lindegren som en af fäderneslandets ypperste skalder", hvilket Hammarsköld påstår, torde dock innehålla en öfverdrift; men utan tvifvel har

¹ Dessa fru Lindegrens bref till fru Lenngren finnas i Svenska Akademiens arkiv.

han haft att fröjda sig åt rätt stor popularitet, ty dessa och dylika visor, hvilka under det på denna tid herskande trycktvånget i afskrifter genomflögo landet, sjöngos inom många kretsar med stor förtjusning; likaså är väl äfven sannolikt att Lindegren på grund af sitt lefnadssätt och sina gäldstuguöden varit en af dem, hvilka mest läto tala om sig, under det att derjemte hans sentimentala dikter kommo månget medlidsamt hjerta att klappa.

I Juli 1802 skrifver Choræus till Franzén: "Häromdagen mötte jag Lindegren med sin fru på gatan, men jag talade ej med dem. Hon är mycket vacker. Lindegren är nu ordentligare än förr"¹. Hustruns namn var BEATA SOFIA SILFVERSVÄRD, dotter af major Carl Silfversvärd; modren, född Hjerta, var död vid dottrens giftermål. Detta giftermål ingicks sannolikt 1801, ty, enligt skaldens egen uppgift, föddes hans andra dotter d. 12 Mars 1803. Palmblad säger, att Lindegren "flera gånger genom lyckans gynsamma vändningar kommit i bättre läge"; möjligen har vid denna tid en dylik gynsam vändning inträffat, efter han kunnat tänka på att träda i äktenskap. Men om så varit, har han snart förlösat hvad han bekommit och ånyo råkat i betryck. I den 1805 utkomna första delen af hans "Samlade Arbeten" läses en "Romance", skrifven på gäldstugan till hustrun, och i den följande år utgifna delen finner man ytterligare tvenne gäldstugudikter, hvadan han sålunda mellan ofvannämnda tid och tiden för ingåendet af sitt giftermål måste hafva varit häktad för skuld. I den ena af de båda sistnämnda dikterna, med öfverskriften "Till ***", klagar han, att han sitter ensam, tröstlös, öfvergifven "inom dessa galler's verld"; hvarpå han fortsätter:

"Knappt jag hann den bittra kalken tömma,
Förrän nästan hvarje gammal vän
Tog till dagens lösen: Låt oss glömma
Denne vän, tills han blir rik igen."

Denna sista rad tyckes bestyrka att han förut varit i välstånd. För öfrigt säger dikten, att den ende, utom hans älskade Sofi, som tröstat honom i hans olycka, var den vän, åt hvilken sången var egnad, och hvilken sökt honom

"icke blott som andra hundra
För att se hur bysatte se ut —
Och på dessa galler stå och undra
Och traktera med ett glas till slut."

Den andra af dessa visor, "Till S...", börjar:

"Fåfängt dessa dystra galler
Stå emellan mig och dig.

¹ RANCKEN, J. OSKAR I. "Michael Choræus" s. 52.

Månens milda stråle faller
 Lika leende på mig.
 Och S—s kyssar smyga
 Som små lurendrejare
 Genom dem, och mina flyga
 Åter till den älskade.

— — — — —
 Äktenskapets ok ej trycker
 Våra skuldror min S—i!
 Jag mig än som fästman tycker,
 Dig som fästmö glad och fri.
 Och det evigt, evigt samma,
 Ljussaxen af Hymens bloss,
 Detta gnäll af Pappa, Mamma,
 Tröttar, Gud ske lof, ej oss.”

Om äktenskapets lycka är deraf beroende, att ”det evigt, evigt sammas ljussax” icke kommer till användning, så sörjde Lindegren samvetsgrannt för sin och sin hustrus lycka genom beredande af ständig omvexling, ty ömsom tillbragte han sin tid på gäldstugan, ömsom i hemmet.

Enligt samstämmande uppgifter från flera håll skall Lindegren en tid varit egare af Farsta säteri; men huru dermed förhållit sig kan endast genom forskning i vederbörande häradsrätts protokoller tillförlitligt inhemtas. Hans kusin, egaren af Farsta, d. v. majoren och öfveradjutanten P. N. Suther, gjorde på våren 1803 en resa till Hamburg och dog der d. 28 Juni s. å. Han hade då förstört en stor del af sin förmögenhet, och hans utländska resa uppfattades af kreditorerna såsom en flykt¹. Under September—December månader försåldes hans till borgenärerna afstådda lösa egendom, och förberedelser vidtogos att äfven försälja den fasta. Men om Farsta uppkom rättegång emellan major Suthers borgenärer och hans arfvingar, hvilken rättegång ännu 1807 icke var avslutad. Under tiden har egendomen otvifvelaktigt innehafts af arfvingarne. Hvad angår Lindegren under denna tid, så blef han d. 20 Juni 1804, på egen begäran, af Nedre Borgrätten stäld under sin svärfaders, major Silfversvärds, förmynderskap,

¹ Genom en annons i Post-Tidningen 1803 (n:o 50) blefvo Suthers kreditorer samman kallade i Sutherska huset vid Hornsgatan ”för att meddela kuratorerna instruktion”; kallelsen är dat. d. 19 April 1803; men d. 11 Maj 1803 lät Suther i samma tidning införa en förklaring, att han vid sin ankomst till Hamburg blifvit öfverraskad af att finna, det man, utan hans vetskap och lagliga hörande, tillkännagifvit, att han ämnade afstå sin egendom; han ville till fullo betala hvad han kunde vara lagligen skyldig. Sju veckor der efter var han död.

och kort derefter gjorde han konkurs. Men d. 5 Jan. 1807 tillkännagaf Silfversvärd i en annons, att han då "i det nogaste liqviderat" svärsonens skulder, men tillade, att så väl Lindegren som dennes mor ännu stodo under hans förmyndarskap, samt varnade enhvar att med dem inlåta sig i affärer. Medel hafva sålunda funnits till gäldande af skulden, och förmodligen hafva dessa till en del bestått i afkomsten af Farsta¹. En annan inkomstkälla lemnade sannolikt Lindegrens "Samlade arbeten". Den 10 Juni 1804, således kort innan Lindegren blef ställd under förmyndare, offentliggjorde han en subskriptionsanmälan på dessa sina arbeten, i hvilken anmälan han säger sig beslutat att utgifva dem, "befald af sin närvarande ställning samt ömheten för en älskad familj." Dessa arbeten, heter det, utgifvas "utan alla anspråk på en högre poetisk förtjenst, men torde likväl roa och måhända gagna inom vänskapens, kärlekens och nöjets krets". En månad derefter, d. 9 Juli 1804, gör han reda för planen och säger, att han utom teaterstyckena skall lemna en "pluralitet af hittills i allmänhet mindre kända poemer, bland hvilka *de, som under senare tidens sorgsna öden blifvit inspirerade af en fars och makes känslor*, ej torde sakna allt värde för ömhetens vänner och bekante. Äfven som vissa gladare sånger, som här och der skola blicka fram som en solstråle bland molnen, födda af en vidgad kännedom af menniskor och tider, ej skola måhända misshaga den menlösa satirens (vänner?). Ett supplement till dessa två delar, bestående af vissa valda stycken, skall som en *desert* efter en kanske nog tarflig måltid slutligen utdelas till prenumeranterna — men blott till dem."

I båda dessa tillkännagifvanden uppmanas alla i hufvudstad och landsort, som hafva några dikter af L:s "fabrik", att sända dem till författaren, ty en samling, som han sjelf egt, hade förkommit. Men det har icke gått så lätt att få materialet samladt; ty de flesta af de upptagna dikterna äro från de närmast liggande åren. Att sålunda de kanske mest spridda sångerna icke af läsaren återfunnos i samlingen², innebar nog ett af skälen hvartöre, såsom Hammarsköld och Palmblad intyga, samlingen "med köld" emottogs; ett annat skäl till denna kallsinnighet har man att söka

¹ Förestående uppgifter äro hemtade ur annonsafdelningen i Post-Tidningen samt förf. benäget meddelade af v. bibliotekarien Aug. Palm.

² I Svenska Historiska Samlingar I. s. 7 heter det: "När hans skrifter skulle utgifvas och manuskriptet lemnas till trycket, hade han mycken möda att hopsamla det, samt påminna sig de personer, för hvilka han skrivit och af dem anhålla om afskrifter; men derigenom blefvo äfven många af honom författade poesier af värde bortglömda och ej uti samlingen införde."

i frånvaron af de i politiskt hänseende mest rafflande visorna, hvilka icke kunde tryckas. Dessa "*Samlade Arbeten*" utkommo i tre delar åren 1805—7; men deserten uteblef. Utom lyriska stycken intogos i denna samling Lindegrens äldre dramer, med undantag af *Den försonade fadren*, samt dessutom skådespelen *Doktor Petit*, *Skyddsenglen* och *Masken*.

Hammar-sköld säger, att Lindegren 1810 "lät, i förmodan att på det sättet åter uppsvinga sig till sin forna ära, förleda sig till ett anfall mot Polyfem, men nödgades snart, utan att hafva förvärfvat sig några lagrar, draga sig ur striden." Hvad Lindegren afsett med sitt uppträdande, känna vi icke; men hvad vi veta är, att han icke saknade befogenhet för sitt handlingssätt, emedan han var den angripne. I n:o 18 af Polyfem inflöt en artikel: "Om tungusiska teatren (ur kapten Baggfots papper)", deri på Polyfems manér Stockholms aktörer och aktriser under förvridna eller anagrammatiska namn förlöjligades, och om pjäserna bland annat sades, att de flesta teaterstycken, som i Tungusien uppföras, äro öfversättningar af några kosteliga pjäser af den store abderitiske poeten *Thlaps* (Kotzebue), hvadan de äfven kallades *Thlapsodier*. "Man träffar väl äfven stundom", heter det, "några tungusiska original-thlapsodier, såsom t. ex. *Den försonade modren*, *General Glödhatt* m. fl., men hvilka äro så precist lika de abderitiska urbilderna, att man, utan anvisning på titelbladet, icke skulle veta annat, än att de voro fria öfversättningar. Alla dessa Thlapsodier äro författade i obunden stil, ömsom så pöbelaktigt tokrolig, ömsom så blomsterrikt svulstig, att det är en glädje att höra och läsa dem." I harmen öfver detta anfall skref Lindegren en broschyr: "Till Sjökapten Baggfot i anledning af dess Historiola om Tungusiska teatren i n:o 18 af Polyfem" (1810). Vi hafva icke sett denna skrift, men af Polyfems svar i n:o 25—26 finner man, att Lindegren mest klandrat, att Polyfem utpekat personer under diktade namn, en förebräelse, som har en underlig klang i f. d. Colportör-redaktörens mun; derjemte lär han förespeglat Baggfot möjligheten af ett kok stryk. Polyfems svar, skrifvet af Livijn, har sin förnämligaste udd deri, att den vänder Lindegrens klander tillbaka mot honom sjelf. — När polyfemisterna väl engång fått fast i den arme Lindegren, släppte de honom icke; i n:o 43 förekommer han under namnet *General Glödhatt*, och i "den tungusiska tragicomedien Rimmarbandet", af Atterbom, spekar han en hufvudroll under namnet *Stupidobex* och får, synnerligen i noterna, uppbära mycken smälek.

Stor var icke den ära, polyfemisterna skördade genom denna polemik, ty Lindegren var vid denna tid redan temligen djupt sjunken. Hans svärfar

hade visserligen lyckats till större delen betala hans äldre skulder, men det ofvannämnda tillkännagifvandet af d. 5 Jan. 1807 tyckes visa, att Lindegren då var på god väg att samla sig nya. År 1808 d. 25 Nov. dog fru Lindegren på Erstaberg, nära Södertelje, och på samma ställe vistades i början af 1809 hennes son. Om Sutherska kreditorerna vunnit processen om Farsta, eller om Lindegrenska familjen afhändt sig egendomen, veta vi icke, men vid denna tid synes icke Lindegren hafva innehaft den ¹. Med 1809 blef också hans ställning allt betänkligare. Det ekonomiska betrycket synes hafva varit i tilltagande, och detta så väl som hans oordentliga lefnadssätt föranledde mången huslig scen, hvilken i sin ordning gjorde den vackra hustrun tillgängligare för förförarens lockelser, och deraf föddes svartsjuka och nya scener. Kortligen, sistnämnda år befans skilsmessa nödvändig ², sannolikt föranstaltad af hustruns släktingar; samma år i Maj nedlade Silfversvärd sitt förmynderskap, och Lindegren blef åter berättigad att "sin egendom sjelf råda" ³. I anledning af skilsmessan skref Lindegren tvenne sånger: den ena, börjande: "Farväl, Sophie, vi se hvarandra åter", säges vara författad vid utgåendet ur konsistorium; den andra börjar: "Suckar, böner, tårar, knäfall, ånger". Båda vunno en ofantligt stor popularitet, isynnerhet hos det täcka könet, sjöngos öfver hela landet och framlockade otaliga tårar.

För Lindegren bar det numera alltjemt utföre; på gäldstugan vistades han sannolikt sin mesta tid, åtminstone var han under åren 1812—1815 sällan, om någonsin, på fri fot.

Djupet af hans moraliska förnedring visa några från gäldstugan skrifna, nu i offentliga samlingar befintliga tiggarbref till hans gamla vänner och gynnare. Uti ett sådant till Wallmark af d. 7 Jan. 1815 undertecknar han sig: "En gammal olycklig och hungrig vän". En biljett till samma person lyder så:

"Här d. 28 Febr.

En *tolfva* är en million för mig,
En *tolfva* är och blir *det* blott för dig.

P. S. För Guds skull, jag besvär dig, låt ej gossen komma utan en enda slant tillbaka, annars blir jag förtviffad."

¹ TUNELD i sin Geografi säger, att Farsta 1807 tillhörde kapten Suther och sedan kgl. sekreterern Lindegren; den förstnämnde uppgiften är dock origtig, enär S dog 1803.

² Se Biogr. Lexicon, ny reviderad uppl. s. 429. — Hustrun skall, enligt uppgift i Anreps ättartaflor, hafva trädtt i nytt gifte "med en vid namn Engman". Hon var född 1780 och dog 1846.

³ Se en annons i Post-Tidningen d. 27 Maj 1809.

Men det bref, som nästan gör det obehagligaste intryck och visar honom i all hans ömklighet, är följande till hans fränskilda hustru:

”Här d. 1 April 1813.

I döden älskade Sophie!

Gud välsigne dig för min deliciousa middag. Jag eger nu hvarken humör eller styrka att rätt tacka dig! Men snart skall du få en bättre och redigare tacksägelse. Jag återsänder nu den ena hemtaren. För Guds skull lät mig få behålla den lilla till Lördagen. Ack! de grillerade äggen, och den sillen och köttet! Jag hade svält, om du ej förbarmat dig i dag. Och det brödet! Jag har litet brottom; jag har en grafskrift, som är bestäld. Jag är derföre kort! Kyss Charlotte och Emma, klappa Ciganka¹ och vänta ett längre och intressantare bref nästa gång från din

olycklige vän

Carl Lindegren.

Servietten skall återkomma om Lördag. Millioner tack för den sköna skjortan! Ack, om du visste allt! —!!! Glöm ej en aldeles olycklig, men ändå ej nog straffad brottsling! Gud välsigne er alla!

Denna skrifvelse tarfvar inga kommentarier. Emellanåt lär Lindegren lidit så stor nöd att han icke haft något att äta, och en liten fosterflicka hos gäldstuguvaktmästaren brukade då dela med honom sin knappa föda. När hon lemnade sin fosterfars hem, skref Lindegren till henne en dikt: ”*Afsked till lilla Christine*”².

Under vistandet på gäldstugan, synes hans hufvudsakliga sysselsättning hafva varit att rimma; än skref han på beställning begrafnings- och bröllopsdikter, än sammanrafsade han tiggarbref; sentimentala versar till hustrun omvexlade med andra, i hvilka hans ömhet är mera tvifvelaktig; dessemellan sammansatte han supvisor för att roa sina kamrater; en längre dikt, kallad ”Tyska Prosten”, utgaf han 1813; den är hållen i sagostilen, ledigt skrifven, på sina ställen qvick, men nästan planlös. Många af dessa dikter äro råa och simpla. På Lunds bibliotek finnes en samling af hans visor, alla tryckta i Gefle 1813; flera af dem äro äldre och förut utgifna, andra tyckas tillhört den uteblifna ”Deserten”, de flesta äro dock gäldstugufabrikater. I en visa till Sofi berättar han, att han ligger sjuk, och att sjukvaktarne intet högre önska, än att han måtte dö, på det att hans fru, som *fått en tunna guld*, måtte göra graföl. I en annan rekommenderar han hos henne sin hund Ciganka, som han sänder henne, emedan den svälter hos honom; han slutar så:

¹ Namnet på Lindegrens hund.

² Sv. Hist. Saml. I. s. 8—9.

”Då du henne ädelmodigt föder
 Och med stek och kraftig soppa göder,
 Gör du, evigt älskade Sofi,
 Mycket godt emot dess stackars herre,
 Som nu sliter tio gånger värre
 Än då han var lycklig, gift och fri.”

Slutvändningen är just icke mycket artig. Ändtligen d. 1 Maj 1815 slutade han på gäldstugan sitt ömkliga lif. Den siste April hade han till sin forne välgörare, brukspatron Björkman, skrivit en requisition på

Några pennor, litet snus,
 Liten god men svag kardus,
 Några ark diverse papper,
 För att hålla rimmarn tapper;
 Kaffebönor några lod,
 Socker efter ädelmod;
 Noch en kortlek af de sämsta,
 Som dock här blir den förnämsta;
 Herre Gud! om härtill kom,
 Litet brännvin eller rom,
 För att tankarne justera;
 Så behöfs ju icke mera,
 Att en fattig göra rik.
 Nödens vän, Er alltid lik,
 Har välsignelse att vänta
 Af en man som, fordom fet,
 Nu är mager som en get,
 Och att fylla olycksmåttet,
 Seqvesterad på det slottet,
 Som tar kropp och själ i pant,
 Och der f—n är kommendant.

Apostill.

Budet medför tomma korgen;
 Gör poeten ej den sorgen,
 Att han, liksom friaren,
 Får den lika tom igen!

Dessa rim afsände han jemte en korg på morgonen kl. 6 d. 1 Maj, men innan det efterlängtrade budet hann återkomma, hade skalden affidit kl. 10 f. m. af slag ¹. Han begrofs i all tysthet på S:t Maria kyrkogård i Stockholm; ingen minnesvård utmärker stället der hans stoft hvilat.

¹ I Sv. Hist. Saml. I, hvarifrån dessa uppgifter äro hemtade, säges, att L. liggande i sängen tillbragte tiden, då han väntade på budets återkomst, med att skriva en i nämnde Saml. anförd Majvisa; men denna visa är tryckt redan 1813.

Denna framställning af Lindegrens lif och verksamhet gör säkert för läsaren lätt nog att bilda sig en föreställning om hans personlighet. Begåfvad med en öm och lätttröd, men icke djup, känsla, var han af barndomen van att lyda dess tillskyndelser. Utan förmåga af sjelfbeherrskning, hängaf han sig åt ögonblickets intryck, och lät tanken på det förflutna och det kommande nedtystas af stundens njutningar. Wieselgren ser i honom endast ett offer för dryckenskapslasten; men det onda låg djupare, och dryckenskapen var blott en af symptomerna. I lif som i diktning brast honom sedlig hållning; förvända åsigter hade hos honom försvagat känslan af rätt och orätt och på vissa punkter utplånat gränsen emellan båda.

I sin hållningslöshet kastades han emellan otyglade sinliga njutningar och sjelfanklagelser. Han besjunger ena minuten kärleken och vinet, och den andra utropar han:

”Ensam lemnad i naturen,
Fins en uslare än jag?
Blott till qval och plågor buren,
Bannar jag min födslodag”.

I en af sina vackrare dikter, ”Fantask efter Mozartz musik”, manar han sin hustru att med honom sluta sitt lif genom sjelfmord samt taga deras lilla dotter med, på det hon må bedja Gud om förlåtelse för fadren; och Gud

”Skonande glömmar
De ångrade brott,
Begångna på jorden —
Och mins och berömmar
Det ringaste godt”.

Men hur mycket menskan än må förgå sig, så har hon dock i sitt goda, ömma hjerta till slut sitt gällande aflatsbref. Om detta sitt hjerta skrifver Lindegren:

”Du var likväl skapadt just för vänner
Öppet, känslofullt och svagt och godt,
Du vid andras plågor plåga känner,
Suckar, dömmar ej vid andras brott.
Ofta, ofta känner jag dig blöda,
Då jag nödens usla söner ser.
Ofta böd du mina tårar flöda,
Då jag intet kunde gifva mer”.

En dikt, *Från pappa till dess lilla Emili*, uti hvilken vackra ställen omvexla med smaklösheter, är betecknande för hans sjelfbedrägeri. Den är skrif-

ven med anledning af dottren Emilis födelse, kort efter det makarne förlorat en äldre dotter, Clara. Han börjar med en naturalistisk skildring af sin hustrus barnsäng och hennes plågor, berättar sedan, att han, sittande vid sin lilla Millas vagga, sett hur den lilla system Clara sjunkit ned på en silfversky från himlen, åtföljd af två små englar; först hade hon tryckt en kyss på den slumrande modrens läppar, samt hviskat henne i örat ord, hvilka skalden icke kunnat uppsnappa; sedan hade hon gått till vaggan och sagt till den lilla system, att de dagar, döden beröfvat Clara själf, skulle systren få, hon skulle bli en trogen afbild af sin mor, men

”Likna pappa i hans hjerta bara;
Från hans lefnads grymma öden skall
Jag och dygden troget dig bevara,
Och din själ från fläck, din fot från fall.

Slutligen vänder sig den lilla barnenglen till fadren:

”Äfven du är god”, hon vänligt sade,
”Och på lilla listan(?) tecknad här —
Och har många, många vänner glade
Att få se min pappa engång der.

Sörj ej, jag bevakar dina öden —
Jag står väl hos Gud — Han känner dig —
Och har gett befallning ren åt döden,
Att engång förena dig med mig”.

Man har jämfört Lindegren med Lucidor och med Lidner. Men Lucidor saknar helt och hållet den sentimentalitet, som är så utmärkande för Lindegren; sentimentaliteten har Lindegren deremot gemensam med Lidner; men Lidner är en mera naiv natur, hvaremot Lindegren är starkt reflekterande. Lidner kan i medlidande med ”uslingen” helt och hållet glömma sig sjelt; Lindegren förgäter icke ett ögonblick sig själf hvarken i medlidandet eller i utsväfningen.

Skalden Lindegren liknar människan. I besittning af en smidig formtalang söker han efterbilda än den ene, än den andre af samtida skalter. Så skrifer han sagor i Silfverstolpes manér (”Borgmästaren och Oxarne”), groteska genrebilder i fru Lenngrens stil (”Salig farbror Marcus Gräl”), barnidyller efter Franzén (”Lilla Calle”), ingendera misslyckade, bäst kanske dock den förstnämnda sagan, hvilken, då den trycktes i ”Colportören”, väckte rätt mycket uppseende. Värre var det, när han gaf sig till att imitera Shakespeare; denna imitation, ehuru berömd af Hammarsköld, förefaller oss som frukten af ett falskt och uppblåst patos, och är allt annat än Shakspearisk. Bättre har han lyckats med en

"Imitation efter Metastasio", hvilken är ett af hans bättre stycken. Hans ballader skulle äfven kunna räknas till hans imitationer. En af dessa, som börjar: "Jag vid min harpa sjunga vill", är oakadt dess sentimentalitet rätt läsbar; hvar emot "Tilma" och tvenne andra, — den ena börjande: "Låt opp! låt opp!", den andra: "Der lemningen af kojan står" —, i sin sträfvan att väcka ömkan eller rysning slå öfver i det löjligen; den sistnämnda, som berättar

"En händelse så öm och svår,
Att hvem, som nekar den
En suck, en känsla och en tår,
Bör aldrig höra den;"

är af en nästan oemotståndligt komisk effekt.

Detta letande efter mönster, dessa försök att tillegna sig andras egendomlighet vittna om den osjelfständighet, detta eftergifvande för hvarje intryck, som äfven i lifvet utmärkte Lindegren. Dock har han sin bestämda poetiska egendomlighet, och denna röjer sig företrädesvis i en vek och öm känslfullhet, åt hvars uttryck han stundom lyckas gifva en poetisk form, ehuru den visserligen ofta slår öfver i blödighet eller utgör en hållningslös klagan vare sig öfver ödets hårdhet eller öfver hans egna, dessvärre, sjelfförvållade olyckor. Flera af grafdikterna äro i sitt slag rätt lyckade, t. ex.: "Vid Doktor J. Lindegrens graf", "Vid syskonen Regina och Jean Paul D'A—s graf", "Lilla Clara till sin gråtande mor"; den senare står dock på gränsen af pjunk. De bästa af hans öfriga stycken äro: "Den 15 Maj 1804", "Till Sofi, nyårsdagen 1803", "Hoppet", "Sång" (Ledsen och trött m. m.), "Öfver en kanariefågels död", m. fl.; härtill komma de flesta ofvannämnda imitationerna.

Öfverhufvud lida Lindegrens dikter af stor ojemnhet, så att ofta vackra och smaklösa ställen omvexla med hvarandra. Gäldstugudikterna äro af denna art. Ett annat lyte hos Lindegren är hans benägenhet att öfverdrifva; känslan antager ofta en rent konvulsivisk karakter, medan det å andra sidan är obestriddigt, att, såsom Hammarsköld säger, "den störda inre harmonien ger sig tillkänna genom en vild, frambrusande hetsighet, hvilken rycker läsaren med sig och ger stycket en viss kraft". Hammarsköld yttrar om dryckesvisorna, att de äro misslyckade, emedan "man märker der icke den af Lyaos uppdrifna känslan, som ovilkorligt frambryter i häftigt svall, med dityrambisk glömska af alla andra förhållanden, utan en kall lystnad efter ruset, som antingen vill resonnera från sig alla invändningar emot utsväfningen eller bortgömma förebråelsen derfor genom trugade varningar till måttlighet". Förmodligen måste

härmed syftas på L:s otryckta och för oss okända dryckessånger, ty om de få sådana, som i hans "Samlade Arbeten" äro intagna, kan detta omdöme knappast sägas gälla. Ett par af dem, "Snart är din sällhets tid förfluten" och "Pressa drufvan, glaset fyll", äro ganska lyckade och finnas upptagna i flera antologier.

Inom dramat var KOTZEBUE hans förebild, och af honom har Lindegren hemtat mången god lärdom beträffande det tekniska. Denne produktive författare, oskäligt nedsatt af nyromantikerna, är obestriddligen en af tyska litteraturens största dramatiska talanger. I planens anläggning, i intrigens knytande och upplösning förräder han en fyndighet och en behändighet, som mera påminna om fransmannen, än om tysken. Med stor lätthet diktade han sina talrika stycken; skådebanan kände han i grund, och visste att med stor skicklighet anordna sina scener, förträffligt gruppera och åstadkomma slående effekter. Utan sådana egenskaper skulle han aldrig hafva lyckats, att, såsom han gjorde, beherrska scenen icke endast i sitt hemland, utan äfven i utlandet. Hans hufvudsakliga brister voro karakterslöshet samt brist på sedligt allvar och djup; dessa brister afspegla sig i hans författarskap, och dessa var det som hindrade honom att blifva mera, än han blef. Han fogade sig efter tidens smak och lynne, smekande äfven dess fördomar och dess missriktningar; men derföre öfverlefde han icke heller länge denna tid. Hans lätthet att alstra öfvergick ofta till vårdslöshet, och så finner man i hans stycken verkligen poetiska ställen vid sidan om trivialiteter, lyckade qvickheter vid sidan om plattheter. Ehuru vida underlägsen i talang, har dock Lindegren med Kotzebue vissa likheter. Han har sålunda samma brist på sedlig hållning och samma förmåga att tillegna sig alla former; men då den sjukliga sentimentaliteten var för Kotzebue blott en form af de många, hvilka han upptog, emedan den behagade publiken, så hade Lindegren med sin sentimentalitet det djupaste alvar, enär den var bestämmande för hans hela lifsåskådning. Liksom hos Kotzebue omvexla hos Lindegren det rörande och det frivolä; och samma realism i teckningen af hvardagslifvet, som utmärker mästaren, finna vi äfven hos Lindegren. Slutligen utvisa Lindegrens dramer flera af de tekniska företräden, som utmärka den tyske författarens arbeten; de äro i hög grad teatraliska samt skickligt anlagda för frambringande af den åsyftade verkan; karaktererna äro tecknade med raska konturer, men utan alla de finare skiftningar, hvilka endast för den skarpsynte själsmålararen yppa sig. I dramerna från Lindegrens senaste period röjer sig en sträfvän att något frigöra

sig från Kotzebues manér. Ja, Kotzebue blir till och med föremål för klander i skådespelet "Masken", der hjelten säger:

"Man bör inte vara så obillig mot den stackars kärleken. Gift och honing gömmas ofta i kalken af samma blomma — valet står oss fritt — är det då blommans fel om vi välja gift, då vi kunde välja honing?"

Och derpå svarar en hans vän, kapten Glad:

"Bravo! Alldeles à la Kotzebue — charmant — och falskt".

Men nämnda sträfvan lyckades icke riktigt. Lindegren kände föröfrigt äfven det franska lustspelet som ock det engelska dramat; han hade läst Shakespeare, ur hvilken han emellanåt lånat motton till sina tillfällighetsstycken ¹; men något inflytande af den store engelsmannen märker man knappast, såvida man icke vill finna det deri, att Lindegren icke så noga håller på tids- och rumsenheten.

Hammar-sköld yttrar, att man i L:s teaterstycken träffar "det Kotzebueska hvardaglighetsmaneret, der hunger och fattigdom och spenabarn skola tjena som medel att trycka på tårpåsarne hos läsaren och åskådaren, och der slutligen den ståndaktiga dygden, eller helst den af en öfverdrifven ömhet felande, men ångerfulla brottslingen, till lastens varnagel, belönas med bankosedlar; der andryga tanter och franska guvernanter, såsom omåttligt giftsjuka, skenheliga och vidskepliga, gifvas till pris åt galleriets hånlöje; der det hör till ordningen, att finna de höga och ädla tänkesätten hos kammarjungfrurna, och der alla vinklar af betjentsjälen med ytterlig psykologisk noggrannhet utvecklas". Denna karakteristik är gjord väl mycket på fri hand. I ingen af sina pjäser begagnar Lindegren hunger, ja, näppeligen ens fattigdomen för att väcka medlidande ²; spenabarn förekomma ingenstädes, men väl i två stycken barn om 7 à 10 år, de der genom sin naivitet äro beräknade att väcka åskådarnes ömma känslor. Det är icke heller rätt att påstå, det L. låter den ståndaktiga dygden eller den af öfverdrifven ömhet felande, ångerfulle brottslingen belönas med bankosedlar. Ingenstädes förekommer någon person, hvars ståndaktighet i dygden sättes på hårdt prof; och ingen af L:s hufvudpersoner felar af öfverdrifven ömhet. Lindegrens flesta hjeltar hafva en viss likhet med honom sjelf; antingen hafva de varit eller också äro de utsväfvande, men, om än aldrig så djupt sjunkne, hafva de alltid ett ömt d. ä. ett oförderfvadt hjerta, och derigenom blifva de räddade

¹ Se t. ex. Vid prosten Noræi graf d. 26 Sept. 1802.

² I "Kärlek och hemsjuka" förekommer en i torftiga omständigheter stadd officersenka, fru Elding, med sina tvenne barn, och denna torftighet framhålles i rörande syfte uti tvenne scener, men hon är en bifigur och förekommer blott i 2:a akten samt i en scen af 4:e.

och komma i besittning af den dyrkade, som lyckligtvis alltid är rik. I andra stycken har han af hufvudpersonerna velat skapa dygdeidealer, sådana han från sin ståndpunkt fattade dylika. Ett exempel är Wilhelm i "Den försonade fadren". Dennes handlingar äro väl ingalunda så mönstergilla, men djupt genomträngd af medvetandet om sin dygd, talar han om densamma hvarje ögonblick och riktigt slösar med de ädlaste tale- och tänkesätt, de der dock emellanåt hafva det fel, att deras moraliska renhet kan åtminstone ifrågasättas. Ett annat sådant ideal, men mera åt det praktiska hållet liggande, är öfverste Glower i "Kärlek och hemsjuka"; väl är han häftig och misstänksam, men han har detta ädelmod, denna frikostighet, som aldrig förfela sin verkan på publiken; i öfrigt har författaren utrustat honom med de egenskaper, som i mer eller mindre grad tillhöra hans älsklingsfigurer, och i hvilka han säkert fann en ursäkt för sina egna svagheter. "Hans hjerta", säger öfverstens älskarinna, "är godt och ädelt, men häftigt, vildt och lättörddt — ytterligt i alla passioner". Äfven Eldhjelm i pjesen af samma namn är en Lindegrensk mönsterbild, hvarom mera längre ned. — När älskarne i Lindegrens dramer hafva en biroll, äro de betydelselösa; så i "General Eldhjelm" och "Petit".

Att Lindegren till mål för hånlöjet framhåller andryga tanter och fransyska guvernanter, som äro omåttligen giftsjuka, skenheliga och vidskepliga, är icke heller fullt sant. Blott en guvernant förekommer i hans stycken, och denna är visst ej tecknad som giftsjuk; men när ett anbud göres henne, tackar hon och tager emot. Deremot är den andryga tanten en figur, som af Lindegren flera gånger blifvit anbragt; men hon är hvarken giftsjuk, skenhelig eller vidskeplig, utan hvad som i hennes person förlöjligas är bördshögfärden och svagheten för goda tonen; tanten är derjemte vanligen litet elak. För äldre damer, vare sig gifta eller ogifta, är Lindegren icke svag, ty nästan utan undantag skildrar han dessa löjliga. De komiska figurerna på karlsidan äro gemenligen militärer; dock är det icke på ståndet författaren syftar — några af hans ädlaste figurer tillhöra detta stånd —, utan snarare på den af kornetter, kaptener m. fl. representerade salongsbildningen med dess ytlighet och narraktighet. Af Rousseauska naturlighetsdogmen, ej mindre än af förderfvet inom de högre klasserna, särdeles i Frankrike, hade det blifvit en följd, att dygden ansågs tillhöra de lägre stånden, företrädesvis den med naturen i förtroligt förhållande stående landtmannen. Lindegren skattar något, men icke mycket, till denna fördom — att hos honom endast kammarjungfrurna hysa höga och ädla tänkesätt, är grundfalskt. Hans ädlare karakterer tillhöra så väl de högre klasserna som medelklassen; hvad

han väsentligen vänder sig emot och gör till skottafla för sin satir, är andrygheten, sällskapslivets flärd, affektationen att vilja vara så fransysk som möjligt i tal och seder, samt först och sist den kalla beräkningen i dess motsats till känslan. Han uppställer som mönster den naturenliga, låt vara litet råa, bildningen, af hvilken han gifvit en bild i General Eldhjelm.

Af Lindegrens åtta teaterstycken äro sex förlagda till Stockholm, ett spelar i Frankrike och ett i Venedig. I de förstnämnda ingå visserligen rätt många konventionella teaterdrag, men dessemellan ser man dock, att han tecknat efter naturen, och för kännedomen af dåtidens hufvudstadslif äro dessa stycken icke utan värde.

Äfven Hammarsköld erkänner, att Lindegrens stycken röja noga bekantskap med teatren och alla dess tillgångar, skicklighet att göra effekt och genom ett klokt användande af de lättast i ögonen fallande medlen väcka en rörelse eller en uppvällning af känslan, om ock ytlig och hastigt öfvergående, samt att han har en ganska lätt dialog och ett flytande hvardagsspråk. Samme kritiker anknyter till detta yttrande en förebräelse mot direktionen vid kgl. teatrarne, hvilken vid den tiden (1819) lagt afsides Lindegrens arbeten, "som dock äro af äkta inhemsk tillverkning".

Hufvudfelen äro otvifvelaktigt den falska, resonnerande sentimentalitet, som ligger till grund för dessa stycken, som ock den tvetydiga moral, de predika. Vi gå nu att för dem i korthet redogöra.

Det äldsta, *Den blinde älskaren*, komedi i 2 akter, uppfördes första gången d. 28 Febr. 1795 och har till innehåll, att en baron låtsar sig vara blind för att pröfva styrkan af sin utkorades kärlek; hon, dotter af en rik brukspatron, består profvet och lyckliggöres med baronens hand. Baronens tecknar sig sjelf på följande sätt:

"Jag har sökt sällheten som ett bi söker honingen, sväfvande från blomma till blomma. Jag har ledsnat att söka den förgäfvess. Jag är emellertid glad att från alla dessa utsväfningar hafva hemfört ett rent och obefläckadt hjerta, och det skall tillhöra min lilla Bina, och aldrig skiljas från henne".

Stycket har gifvits 20 gånger¹.

Den försonade fadren, dram i tre akter, uppfördes första gången d. 30 Maj 1795 och helsades då, såsom förut blifvit nämndt, med stort bifall.

¹ Denna uppgift, liksom de följande af samma art, är hemtad från DAHLGREN'S "Anteckningar om Stockholms teatrar" och afser endast representationerna i hufvudstaden.

Öfverste Stjernbloss hade, öfvertalad af sin högmodiga och rangsjuka syster, majorskan Högfeldt, beslutat gifta sin dotter Carolina med en grefve, som denna ej fördrog. Hon rymde då med sin älskare, en målare Wilhelmi, hvilken dock är son af en landsflyktig general Caroli, och emedan han är inbegripen i den öfver fadren fälda domen, nödgas dölja sitt namn och sitt stånd. Öfversten är okunnig om hvem det är, som bortfört hans dotter. "Tjust af kärlekens behag glömde Carolina i början följderna af detta, förhastade steg"; men slutligen vaknade hos henne önskan att försona sig med fadren, som dock var oblidkelig, oaktadt alla försök till medling, som Carolinas bror, Fredrik, dristat företaga. Sju år hafva förflutit sedan Carolina rymt, och Wilhelmi är nu med henne och sin lille son Carl bosatt i samma stad, der fadren bor. Frun, förtviflad öfver fadrens hårdhet, är vid denna tid blottställd för en kapten Strutz's förförelseförsök, hvilket dock mannen tager temligen lugnt. — General Carolis kamrat, den rättframme, bottenärlige general Eldhjelm upptäcker dock på ett oförklaradt sätt, att Wilhelmi är hans gamle väns son; han uppsöker denne, erbjuder honom sin hjälp och förer med sig till honom äfven öfverste Stjernbloss, likaledes en vän af Caroli. Wilhelmi visar denne sin svärfar, som icke känner honom, sina taflor, alla föreställande sådana ämnen, som äro beräknade att uppmjuka öfverstens hårda hjerta, och när han slutligen kommer till porträttet af Carolina och, sedan han först berättat hennes historia, aftäcker det, och fadren, djupt uppskakad, i porträttet igenkänner sin dotter, kommer denna in och kastar sig i hans armar, och försoningen försiggår. Carolis far har under tiden fått nåd.

Flera af dessa scener äro skickligt anlagda på att röra och hafva säkert icke förfelat denna verkan. Wilhelmi är rätt ett ideal i tidens smak; han är ädel och, som vi redan nämnt, håller långa tal, som flöda af de vackraste maximer. Han föraktar all verldslig flärd och fåfänga, finner sig lycklig med sin lott och sin ställning, likväl icke derföre att han uteslutande lefver för sin konst — på konstsvärmeri förstod sig icke denna tid; det kom med romantiken — utan derföre att han lefver för sin *dygd*. Han frågar sin hustru:

"Skulle du vilja återvända från den stilla boning, der friden och sällheten bo, till en verld, der du förgäfves skall söka dessa gudomligheter? . . . Nej min ömma Carolina! Låtom oss fly lyckan och menniskorna; låtom oss draga igen gardinerna för vår lilla hyddas fönster, stänga vår dörr, och stoppa till alla draghål för lyckan, och då vi sedan höra stormarne rasa utanföre, kunna vi lägga handen på hjertat och säga: här är lugnt!"

En annan gång förklarar han, att om han återfinge sitt ärfda namn, sina fäders rikedomar och deras titlars glans, skulle han le och förakta dem.

"Och om lyckan ännu engång nalkades mig, så skulle jag taga dygden vid handen, lyfta min Carl på mina armar, och trycka min Carolina till mitt bröst och säga: se här min sällhet, jag behöfver dig icke falska Gudinna".

Men hur oklar Wilhelmi i sjelfva verket är i sin öfversvinneliga dygdekänsla, synes t. ex. när hans hustru benämner sitt förhållande mot fadren ett brott. Då utbrister den dygdige maken:

"Ditt brott Carolina? Det utgöres af ditt *hjärtas stora dygd*. Du har föraktat högheten, du har uppoffrat dess villor åt en *dygdig kärleks behag*. Du har intet att förebrå dig, om ej det är ett brott att tänka ädlare, än sin far".

Här, som på många andra ställen i Lindegrens pjäser, kan man med kapten Glad utropa: "Aldeles à la Kotzebue! Charmant — och falskt!"

Stycket gafs icke mindre än 74 gånger.

En af personerna i "Den försonade fadren", General Eldhjelm, synes hafva vunnit publikens synnerliga gunst; ty Lindegren gjorde honom några år der-
efter till hufvudfigur i en efter honom uppkallad komedi. *General Eldhjelm*, komedi i tre akter, uppfördes första gången d. 11 Jan. 1800.

Generalen har från lågt stånd tjänat sig upp till sin nuvarande post, men bibehållit en naturlig rättframhet och enkelhet i sitt hela uppträdande; han är "en demant af första rangen, men rå och äkta, som han bröts ur klippan, utan slipning, utan facetter"; han begagnar icke galoscher och kommer i sociététen med smutsiga stöflor, gjorda af pump och tvära fram-
till; han skriker och larmar då han talar med damer; han har ingen aktning för den fina sällskapstonen och han kan icke ett ord fransyska. Han är gift med en älskvärd hustru af förnäm familj och har i huset en dennas gamla andryga och intriganta tant. Vidare har han upptagit en sin systerdotter, Lovisa, och för henne göra en hofjunkare och ett landträd sin cour i den tro, att hon skall ärfva generalen. Men Lovisa älskar en sin barndomsvän, Monell, som äfven är i generalens hus, ovisst i hvad egenskap. Eldhjelm låter tanten och landträdet intrigera, utan att låtsa sig märka det, och anlägger sjelf en kontramina, låter den springa, blottande båda intriganternas ömklighet och löjlighet, samt gifver Lovisa åt Monell, hvilken han erkänner som sin son, frukten af en ungdomsförbindelse.

Då generalen yppar hemligheten af Monells börd, skulle man tro, att denna öfverraskning icke för hans hustru vore så synnerligen angenäm, men långt derifrån; till läsarens förvåning kastar hon sig i Eldhjelm's famn och utropar: "Bästa, älskansvärda man!" Ännu ett drag må vi anförä. Monell är ingenting, eger ingenting och gör ingenting; det faller honom icke ett ögonblick in att han bör söka sig arbete, för att i en framtid kunna försörja sig sjelf och sin Lovisa; han blott klagar öfver sitt hårda öde. När Eldhjelm öfverraskar de älskande och aftvingar dem bekännelsen om deras ömsesidiga kärlek, ställer han sig till en början missnöjd och frågar dem, om de tänka att lefva af väder och vind.

Lovisa.

"Min morbrors godhet!

Monell.

Herr generalens ädelmod!

Generalen.

Ja, godhet och ädelmod, ja! — Det är alltför vackra ord det der, men vet ni hvad de betyda på svenska? Jo så här ungefär: Jag Fredrik Monell, och jag Lovisa Hederman tycka så der smått om hvarandra och ville gerna bli man och hustru, om det vore möjligt, men vi ha ingenting, och kunna ingenting och äro lata till på köpet; var derföre så god och kläd oss och föd oss, herr general! så skola vi tacka er och bjuda er till fadder åt våra ungar — och så vidare. — Hvaba?"

Onekiligen är denna öfversättning alldeles korrekt; men förf. tager sjelf parti för sina älskande. Den ömma Lovisa känner sig djupt upprörd af en sådan misstanka, som generalen uttalat, och utbrister, "nästan gråtande":

"Ni är för hård, min morbror. — Jag trodde er intet om det. — Vi ha förtjent förebräelser, men ingen förnedring. — Ni förkrossar oss.

Generalen (med mildare ton).

Nå, nå Lovisa — gråt bara inte — mente inte så illa —" o. s. v.

"General Eldhjelm" gjorde icke lika stor lycka, som "Den försonade fadren". Den gafs blott 28 gånger.

Lycksökaren, komedi i fyra akter, uppförd första gången d. 20 Juni 1800, behandlar ett för Lindegren synnerligen lämpligt ämne.

Svindler, som blifvit förskjuten af sin far på grund af sina utsväfningar samt ett "fel" eller ett brott, har efter sex års kringströfvande i utlandet, der han uppehållit sig genom spel och bedrägerier, återkommit till Sverige och anländer till en provinsstad för att der söka lyckan i skepnad af en rik enka, till hvilken han erhållit rekommendation. Han och hans trogne tjenare, Löpeld, sätta genast några bedrägerier i scen; men enkan befinnes vara hans ungdoms älskade, och sedan hon pröfvat hans kärlek genom att byta roll och kläder med sin kammarjungfru, räcker hon lycksökaren sin hand. Till staden anländer Svindlers far, som ångrat sin hårdhet och sörjt sig blind; han återfinner och försonas med sin son.

Denne Svindler är en äkta Lindegrensk figur. Han lefver af bedrägerier, han och hans betjent stjäla klädesplagg från resande, som ligga öfver natten på samma gästgifvargård, lura bönder på skjutspengar, spela falskt, m. m.; men — han för bok öfver alla han bedragit, för att, när han engång fångat lyckan, godtgöra dem. Hvari hans "ungdomsbrott" har bestått, får man icke veta, men hans trolotvade Carolina säger på ett ställe, att han ådragit sig förakt genom sitt utsväfvande lefnadssätt; dock tillägger hon:

"Stackars Wilhelm! med alla dina fel, under alla dina utsväfningar, var *likväl ditt hjerta aldrig brottsligt* — men du hade en hård far — han slet dig ur min famn, han jagade dig från sin åsyn — och du var för stolt att tigga nåd. Ack! jag skall förlåta honom, blott hans hjerta är sig likt."

Förf. finner tydligen, liksom Carolina, ett bevis på sinnets ädelhet i sonens "stolthet" att icke vilja bedja den förorättade fadren om förlåtelse; ty han låter Svindler sjelf säga:

"Eller borde jag lågt och föraktligt tigga den nåd, som jag nästan egde rätt att fordra af ett fadershjerta".

Ännu några utdrag för karakteriserandet af Svindler, i hvilken figur Lindegren säkert i mycket tecknat sig sjelf! Sedan betjenten i 1 akt. 6 sc. lemnat sin herre, yttrar denne:

"Du har rätt, trogne gosse, hvarken du eller jag äro födda till skälmar. Det är hårdt likväl att genom följderna af ett enda fel se sin hela vackra lycka förstörd och störtas i ett djup af namnlöst elände. — — — Nöden, denne skapare af brott, har varit min beständige ledsagare, har redan till en del förstört mitt hjertas ädla böjelser, har vant mig att smånin-gom anse lasten mindre stygg och dygden mindre skön, har lärt mig att hata menniskor och förakta mig själf. Återkommen fattig och okänd till mitt fosterland, hvart steg utmärkt af ett nytt bedrägeri, i behof af det nödvändigaste, nödgas jag ännu vara skälm för att lefva. O, min far! O, min Carolina! Er grymhet har gått för långt. — Ännu är ej brottet en vana för min själ — ännu svider mitt hjerta vid hvart offer jag ger lasten och bedrägeriet. — Men snart, snart! . . . jag är glömd, välan! jag skall också bjuda till att glömma. — Tystnen, j känslor af dygd och heder, som ännu talen i mitt bröst. Ödet har beslutat att jag skulle bli en skälm, och jag går med förtviflan att följa dess kallelse. — Ingen nåd mer för oskuld, rätt och mensklighet! Flickor, akten er oskuld! Rike, akten edra skatter! Jag förklarar krig mot hela menskligheten."

Sådan framställer sig Svindler själf vid pjesens början, och man finner, att det är på hög tid att han räddas, ehuru det onekligen talar godt för honom att han i sex år praktiserat som bedragare, utan att bedrägeriet blifvit för honom en *vana*.

Den trogne Löpeld är sin herres trogne afbild. Han yttrar:

"Också jag förstår hvad dygd och last är — och tro mig, herre! hvartenda knep vi begått tillsammans, har svidit lika mycket i mitt ringa hjerta som i ert men hvad för-mår icke kärleken för en god herre hos en trogen tjenare? Det är intet så godt att se den, man älskar, lida nöd; *man kan lätt bli skälm genom ett för mycket godt hjerta*.

Svindler.

Du sade en sanning, kära Löpeld, som våra filosofer i sin höga moral aldrig kunnat drömma om."

Denna nyupptäckta sanning utgjorde nog en af hufvudpunkterna i den stac-kars skaldens eget moralsystem.

Genom sin spännande intrig och sina än komiska, än rörande scener gjorde emellertid stycket mycken lycka och gafs 33 gånger på Stockholmsteatrarna, samt bibehöll sig länge på landsortsscenen.

Samma år, som de två sistnämnde pjeserna uppfördes, gafs äfven *Kärlek och hemsjuka*, dram i fem akter, första gången d. 16 April.

Sir *Charles Glower*, engelsman och öfverste i svensk tjenst, plågas af hemsjuka, men kvarhållles af sin besvarade kärlek till Amalia, dotter till en narraktig kommerserådinna von Cours. Men plötsligen börjar han misstänka, att Amalia älskar en löjlig kapten Binner. Han blir svärtsjuk, rasar, vill genast resa till England; men slutligen öfvertygad om grundlösheten af sina misstankar, stannar han kvar och blir Amalias man.

Det vill synas som om Lindegren velat i detta stycke försöka en ny genre, och utan att lemna sin vanliga grund och botten, hvardagslifvet inom den högre medelklassen, skildra passionen i större stil, än vanligt, och pröfva sina krafter

på en karaktersmålning. Var det manne studiet af Shakespeare, som här lockade? Men krafterna räckte icke till; han saknade den skarpa psykologiska blick, den finhet i teckningen, som den dramatiska karaktersmålaren icke kan undvara. Kärlek och hemsjuka äro de känslor, som skulle bilda den kollision, i hvilken Glower var stäld; men redan i andra akten har svartsjukan trängt båda de kolliderande magterna åt sidan och tagit dem båda i sin tjänst såsom plågomedel. Den blindhet och det misstroende, som svartsjukan föder, äro till öfverflöd målade, men framställningen saknar dock djup, oaktadt alla ansträngningar att gifva den ett sådant. Äfven plananläggningen är icke så lycklig som vanligt; det af Amalia och öfverstens vän påfunna medlet att bota Glowers hemsjuka befinnes i grunden vara alldeles öfverflödigt, hur mycket än det omtalas. Åtskilliga skefva reflexioner förekomma, och särskildt har förf. haft svårt att reda förhållandet emellan hemsjuka och fosterlandskärlek.

Stycket slog icke synnerligen an, och blef blott 9 gånger uppfördt.

Masken, skådespel i 3 akter, trycktes först 1806 i "Saml. arbeten", men synes icke hafva blifvit uppfördt i Stockholm ¹, möjligen derföre att scenen vexlar flerfaldiga gånger i hvarje akt. Intrigen har likhet med intrigen i "Den blinde älskaren"; här är det dock älskarinnan, som sätter älskaren på prof, spelande dubbla roller och visande sig än vacker och dum, än intelligent och ful; såsom ful bär hon mask. Älskaren föredrar fulhet, qvickhet och älskvärdhet framför skönhet och dumhet; och så blir allt bra. För öfrigt har äfven denne älskare flere af de Lindegrenska dragen. Emellertid är stycket rätt fyndigt anlagdt och borde med några ändringar i dialogen ännu kunna ses från scenen.

Doktor Petit eller Operationen, skådespel i fem akter, gafs första gången d. 26 Mars 1803. Scenen är förlagd i Frankrike.

Presidenten Lamoignon är farligt sjuk af en halsböld; tvenne tillkallade läkare af medicinska fakulteten i Paris hafva förklarat honom räddningslöst förlorad, och hans enda hopp är, att den berömde doktor Petit måtte operera honom, mot hvilket dock de båda pariserläkarne protestera i fakultetens namn. Presidenten och hans hustru styras af den förres elaka syster, fru Rivaise; på hennes tillskyndan har presidenten kört bort en gammal trädgårdsmästare, som brutit af sig benet, och har vidare afskedat sin sekreterare, Boutin, emedan denne älskade och var älskad af hans dotter, fröken Clara. Innan Petit vill företaga operationen, för hvars lyckliga utgång han ansvarar, fordrar han, att trädgårdsmästaren skall pensioneras samt Boutin tagas till nåder och erhålla Claras hand. Slutligen beqvämar sig presidenten att gifva efter, och med orden: "Soli deo gloria! Bort med qvinfolken! Kom närmare, go' herrar! Nu skär jag er, herr President!" närmar sig Petit presidenten, och förhänget faller.

¹ DAHLGREN upptager icke "Masken" bland de på Stockholms teatrar uppförda stycken.

De svårare lytena af Lindegrens sentimentala verldsuppfattning komma mindre i dagen i detta stycke än i de öfriga. Det är spännande anlagdt och väl lämpadt för scenen, hvarföre det också på 1840:talet omarbetades af fru Jeanette Stjernström och uppfördes under benämningen "Doktor Herman" på Mindre teatren. I sin första form är det uppfördt 22 gånger och i den omarbetade 10 gånger.

Skyddsengeln, skådespel i 5 akter, uppfördt första gången d. 8 Juli 1803, rör sig i helt andra sferer, än de, der vi vanligen träffa Lindegren. Liksom Kotzebue från de naturalistiska familjemålningarne öfvergick till romantiska ämnen, så lemnar äfven Lindegren för en gång Stockholms societeten och förflyttar åskådaren till det romantiska Napoli med dess markiser, banditer, glädjeflickor och giftblanderskor.

Lord Belmour har mördat sin hustru, emedan han öfverraskat henne i en mans armar, och irrar sedan omkring på kontinenten förande ett utsväfvande lefnadssätt. Men hvar han befinner sig, följes han af en skyddande genius, som undanrödjer alla faror, betalar hans skulder m. m. Detta förmynderskap retar honom, han vill lära känna hvem, som så vågar behandla honom, och då han en dag i Neapel på samma gång varnas för banditdolkar, legda af en rival, och för gift, honom beredt af en älskarinna, med hvilken han knutit en löslig förbindelse, beslutar han att trotsa faran, för att skaffa sig visshet om hvem skyddsenglen är. Han upptäcker, att denne är hans egen hustru, som ej dött, utan blifvit återställd, och som är oskyldig, emedan det var en efter lång frånvaro hemkommen broder, som omfamnade henne, då hon öfverraskades af sin man.

Då Lindegren här varit hänvisad till sin egen fantasi, har han icke kunnat inlåta sig på någon teckning efter naturen¹; älskaren är dock bildad efter samma mönster, som Lindegrens andra utsväfvande älskare, endast med den skillnad, att lord Belmours utsväfningar härleda sig ur melankoli och afse att döfva minnet. Granskar man närmare detta stycke, så finner man, att det hvimlar af både fysiska och psykologiska osannolikheter, men det teatraliska är med så stor talang utfördt, de beräknade effekterna så skickligt åstadkomna, att åskådaren villigt låter udda vara jemt och icke räknar så noga med möjligheterna. Kanske har L. icke i något af sina stycken visat en så stor teknisk färdighet. Till förhöjande af den romantiska verkan äro i en af akterna sänger inlagda, bland hvilka en, "Den lustige Alfreds romans" (Uppå de höga Alperne m. m.),

¹ När det gälde något, som låg utom hans vanliga erfarenhetssfer, tog L. det icke så noga med troheten. De förhållande, han skildrar i "Skyddsenglen", påminna nästan mera om Venedig än om Neapel, till hvilket senare ställe äfven Marcustorget, der sista akten spelas, är förlagdt. Likaså beskrifvas i "Den försonade fadren" taflor af Van Dyk och Rubens af den beskaffenhet, att det icke ens kunnat falla nämnde konstnärer in att måla dylika.

blifvit mycket spridd och länge sjungen. Skyddsenglen uppfördes på Stockholms teatrar 27 gånger, senast 1832, men ännu in på 1840:talet gafs den med bifall på landsortsscenen.

De här nämnda teaterstycken äro upptagne i Lindegrens "Saml. arbeten"; men dessutom har han skrifvit och fått uppförda: *Slängkapporna*, komedi i en akt (1801), *Recetten*, fars i 1 akt (1801) samt tvenne Epiloger (1795 och 1801) alla otryckta. Vidare har han under åren 1797—1801 öfversatt för kgl. teatern nio större och mindre stycken¹.

Enligt en uppgift i Sv. Hist. Samlingar skall Lindegren hafva mot slutet af sitt lif skrifvit ännu ett stycke, kalladt *Alfred eller den rike tiggaren*, dram i 5 akter, hvilket dock aldrig blef uppfördt. Är uppgiften tillförlitlig, finna vi, att hans fantasi ännu vid lifvets gräns helst sysslat med rikedom och dess njutningar, liksom, enligt sägen, den törstige ökenvandranden vanligen drömmar om vatten.

Då vi kallat ofvanstående teckning en *tidsbild*, hafva vi icke dermed velat säga, att föremålet för denna teckning framställer en bild af tiden i dess helhet; Lindegren är endast en representant för en rigtning, egendomligt tillhörande denna tid. Denna rigtning var sjuklig, och det kan derföre icke förundra oss om läsaren skulle finna bilden föga behaglig. De andliga epidemierna hafva dock kraf på vetenskapsmannens uppmärksamhet lika väl som deras motsvarigheter i naturen, der forskaren med lika outtröttlig ifver skärskådar och undersöker det artfulländade och det missbildade, det friska och det osunda.

I och för uppodlandet af naturens mångfaldiga och olikartade forskningsfält har detta universitet, särskildt under innevarande sekel, inlagt stora förtjenster, och många äro de, som på detta arbetsområde förvärfvat sig ett i vetenskapens häfder berömdt och lysande namn. En af dessa har nyligen afslutat sitt arbete i universitetets tjenst. Efter 45 års verksamhet som universitetslärare har *Pro-*

¹ "Blaise och Babet", komedi med sång i 2 akter af *Monvel* (1797); "Richard Lejonhjerter", skådespel med sång i 3 akter af *Sedaine* (1797); "De ädelmodige bönderna", operett af *Monvel* (1797); "Allas vän", komedi i 5 akter af *Demoustier* (1798); "Rosen i Salenci", pastoral-komedi i 3 akter af *Masson de Pezay* (1798); "Grefve d'Albert", skådespel i 2 akter af *Sedaine* (1799); "Camilla", dram med sång i 3 akter af *Marsollier* (1800); "Juden", dram i 5 akter af *Cumberland* (1800); "Claudine", komedi med sång i 1 akt af *Deschamps* (1801). Se Dahlgren s. o. s. 649.

*fessoren i botanik, Kommendören af Kgl. Nordstjerneordens första klass, Ledamoten af Kgl. Vetenskapsakademien m. fl. lärda akademier och sällskap, Med. och Fil. Doktorn Herr JACOB GEORG AGARDH d. 23 Maj 1879, på egen begäran, erhållit nådigt afsked. Universitetet känner djupt den förlust det genom hans afgang gör; men det är dock en tröst att veta, det endast lärosätet, icke vetenskapen, förlorat honom, och att så väl frukterna af hans verksamhet, som ock den ära, han genom dem förvärfvar, skola fortfarande komma detta lärosäte till godo. Säkert är det ock för honom, liksom det är för oss, glädjande, att han erhållit en värdig efterträdare i sin närmaste man vid universitetet, Adjunkten i botanik, Ledamoten af Kgl. Vetenskapsakademien m. m. Fil. Doktorn FREDRIK WILHELM CHRISTIAN ARESCHOUG, hvilken såsom lärare länge framgångsrikt verkat och genom talrika vetenskapliga arbeten förvärfvat sig allmänt erkännande och ett väl grundadt anseende, samt derföre, utan att han anmält sig såsom sökande, blifvit af sektion och konsistorium föreslagen och af Kgl. Maj:t d. 11 Juli 1879 i nåder utnämnd och förordnad till *Professor i Botanik vid Lunds Universitet*.*

Om sina lefnadsöden har professor ARESCHOUG, på begäran, lemnat följande meddelande:

Jag, Fredrik Wilhelm Christan Areschoug, är född i Cimbrishamn d. 9 Oktober 1830. Mina föräldrar voro Handlanden P. J. Areschoug och Marie Louise Fallén. Efter i hemmet åtnjuten enskild undervisning och d. 27 Mars 1847 aflagd studentexamen inskrefs jag d. 29 Mars samma år såsom student vid det Karolinska Universitetet, undergick filosofie kandidatexamen d. 3 April 1852, disputerade pro gradu d. 25 April 1853 och promoverades d. 23 Juni samma år till filosofie doktor. Jag disputerade *pro venia docendi* d. 24 April 1854, kallades till docent i botanik d. 23 Maj samma år, disputerade för adjunktur d. 25 April 1857, utnämndes till adjunkt i botanik och botanices demonstrator d. 30 April 1858 och blef d. 11 Juli innevarande år utnämnd till professor i botanik vid detta universitet.

Under den tid jag varit lärare vid Lunds universitet har jag haft förordnande att vikariera för den ordinarie professoren i botanik en kortare tid af vårterminen 1856, h. t. 1862, hela läsåret 1863, h. t. 1865, alla vårterminerna åren 1866—72, v. t. 1874 och v. t. 1879. Under hösten 1873 höll jag på uppdrag af högskoleföreningens i Stockholm styrelse botaniska föreläsningar i nämnde stad. Sedan 1867 har jag varit lärare i botanik vid Alnarps landtbruksinstitut.

Dels på egen bekostnad dels med understöd af allmänna medel har jag företagit följande utrikes resor i vetenskapligt ändamål: 1855 till Istrien, Illyrien, Kärnten och Steiermark, 1858 till Berlin, 1860—61 till Tyskland och Schweiz, 1867 till Tyskland och Frankrike, 1869 till Holland, Belgien, Frankrike och Tyskland, 1871 till England, 1873 och 1875 till Tyskland.

